

บทที่ 4

ดนตรีในพิธีกรรมศพกลุ่มชาติพันธุ์ม้งบ้านสบเป็ด

4.1 ความเป็นมาและขั้นตอนของพิธีกรรมศพในหมู่บ้านสบเป็ด

ม้งเชื่อว่าพิธีกรรมศพที่ครบถ้วนถูกต้อง จึงจะส่งวิญญาณผู้ตายไปสู่สุคติ และควรที่จะตายในบ้านของตน หรือบ้านญาติก็ยิ่งดี เมื่อทราบแน่ชัดว่าบุคคลนั้นใกล้เสียชีวิตแล้ว บรรดาญาติสนิทจะมาชุมนุมพร้อมเพียงกัน เพื่อที่จะได้มาดูแลคนที่ใกล้จะเสียชีวิต ม้งมีความเชื่อว่าการตายในบ้านของตนเองนั้น เป็นผู้มียุญมาก เพราะได้เห็นลูกหลานของตนเองก่อนตาย ผู้ตายจะได้นอนตายตาหลับพร้อมกับหมดห่วงทุกอย่าง เมื่อแน่ใจว่าสิ้นลมหายใจแล้ว ญาติจะยิงปืนขึ้นไปบนฟ้า 3 นัด เป็นสัญญาณบอกว่าการตายเกิดขึ้นในบ้านหลังนั้น ชาวบ้าน หรือญาติใกล้เคียงจะมาช่วยกันจัดงานให้กับผู้ตาย โดยอาบน้ำให้ศพก่อน จากนั้นก็จะแต่งกายให้ศพ ด้วยเสื้อผ้าที่ลูกหลานได้เตรียมไว้ให้ก่อนตาย ซึ่งเป็นผ้าปักด้วยลวดลายงดงาม มีผ้ารองศีรษะต่างหมอน หากว่าเป็นผู้ชายจะมีผ้าคาดเอว หรือปกเสื้อ หากว่าเป็นผู้หญิงบริเวณใบหน้าจะคลุมด้วยผ้าแดง เพื่อไม่ให้ผู้ตายต้องตากหน้าต่อหน้าธารกำนัล ผู้ชายจะให้แต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายของผู้หญิง ส่วนผู้ตายที่เป็นผู้หญิงจะให้แต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายของผู้ชาย แล้วนำศพไปวางนอนขนานกับฝาผนังซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับประตูบ้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละนามสกุลที่แตกต่างกันออกไป จะมีการผูกข้อมือนูญาติทุกคนด้วยผ้าสีแดง ห้ามแกะออกจนกว่าจะเสร็จงานศพ บางแห่งจะมีการคาดศีรษะด้วยผ้าสีขาว ดังเช่นพิธีกรรมศพของชาวจีนชาวม้งเชื่อว่าเมื่อมีเด็ก หรือใครก็ตามที่หกล้มบริเวณบ้านของผู้ตาย ให้รีบทำพิธีเรียกขวัญบุคคลนั้นกลับมา มิฉะนั้นวิญญาณของผู้ตายจะนำวิญญาณของผู้หกล้มไปด้วย

กลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีความเชื่อว่าจะระหว่างการเดินทางไปยังปรโลก วิญญาณของผู้ตายอาจถูกรั้งไว้ ด้วยการปอกหัวหอมในชั้นปรโลก ทำให้เดินทางไปเกิดได้ช้าลง ดังนั้นชาวม้งจึงนิยมพันนิ้วมือศพด้วยด้ายสีแดง เพื่อให้วิญญาณสามารถอ้างได้ว่าเจ็บนิ้ว ไม่สามารถปอกหอมได้ รวมทั้งมีการสวมรองเท้าให้ศพ ตามความเชื่อที่ว่าวิญญาณจะต้องเดินทางฝ่าดงนึ่งยักษ์ ซึ่งศพจะถูกจัดวางบนแคร่หามสูงจากพื้นประมาณ 1 เมตร ตั้งบนพื้นใกล้ศาล พระภูมิหรือศาลบรรพชน ภาษาม้งเรียก

ว่า "สี่อ ก่าง-xwm kaab" รอให้ญาติมารวมกันครบ ระหว่างรอญาติเดินทางมา จะมีการตั้งข้าวให้ศพ วันละ 3 เวลา แต่แต่ละครั้งจะต้องยิงปืน 3 นัด และมีการจุดตะเกียงวางไว้ที่ลำตัวของศพ

หากผู้ตายยังมีหนี้สินอยู่ ญาติจะช่วยกันชำระหนี้แทนให้เรียบร้อยก่อนจะฝังศพ เพื่อให้ผู้ตายมีชีวิตที่เป็นอิสระ มั่งคั่ง และมีความสุขในชาติหน้า (ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นการนำศพไว้ในโลงเพื่อไม่ให้ศพมีสภาพที่ไม่น่าดู แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความเชื่อ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น ๆ ด้วย) เมื่อญาติมาครบแล้ว จึงนำแคร่วางศพตั้งในที่สูงเหนือพื้น และฆ่าไก่สำหรับเซ่นไหว้นำไปวางไว้ข้างศีรษะศพ ผู้เฒ่าซึ่งเป็นหมอผีในการทำพิธีสวดให้ผู้ตายไปสู่ปรโลก โดยจะใช้ไม้เสียบทวยยาวประมาณเจ็ดนิ้ว เสียบทวยท่างให้กับวิญญาณผู้ตายพร้อม ๆ กับรินเหล้า และตักข้าวปลาอาหารไปด้วย ผู้เฒ่าจะบอกกับวิญญาณว่าเมื่อไปถึงที่ใดให้ทำอย่างไร เช่น หากร้อนแดดให้เข้าอาศัยร่มเงาจากปีกไก่ หรือใต้หางไก่ หากฝนตกให้เดินทางสายกลางตามไก่ เพื่อไปสู่ดินแดนแห่งบรรพชน เมื่อไปถึงสถานที่ตรงนี้ให้จุดธูป จุดเทียนเผากระดาษ เป็นต้น ซึ่งในระหว่างที่ผู้ตายเดินทางไปสู่ปรโลก หากว่าพิธีกรรมไม่นาน แสดงว่าวิญญาณของผู้ตายรับรู้ และยินยอมที่จะไปตามทางที่วางนั้น แต่หากว่าพิธีกรรมนาน แสดงว่าวิญญาณของผู้ตายไม่ยอมไป ยังมีความเป็นห่วงลูกหลาน ญาติ พี่น้องอยู่ในระหว่างจัดพิธีกรรมศพนั้น จะมีการพับกระดาษเป็นรูปต่าง ๆ เช่น รูปเรือ กระดาษที่ใช้จะเป็นกระดาษเงิน กระดาษทอง เพื่อให้วิญญาณของผู้ตายจะได้ไม่ลำบากในระหว่างเดินทางไปสู่ปรโลก และจะได้มั่งมีศรีสุขในชาติหน้า

หากผู้ตายเป็นผู้สูงอายุ ลูกหลานจะรวมตัวกัน เพื่อคาราวะศพทุกวัน เข้า และเย็น ภาษาม้งเรียกว่า "ซอก-xyom" มีพิธีการมอบผ้าปัก เป็นผ้าสีเหลืองสีแดง มีการปักเป็นลวดลายต่าง ๆ ภาษาม้งเรียกว่า "น้อง จ๋อง-noob ncoos" ซึ่งผ้าเหล่านี้จะทำให้วิญญาณมีไว้ มีนา มีทรัพย์สิน มั่งคั่งร่ำรวยในชาติหน้า ผู้ที่จะให้ น้อง จ๋อง-noob ncoos นี้คือลูกสาวของผู้ตายจะเป็นผู้ที่ทำให้ มีการตัดกระดาษแขวนไว้ข้างฝาทั้งสองข้างของตัวบ้าน เพื่อที่จะเผา และเป็นการส่งตัวผู้ตายให้ไปถึงที่หมายด้วย (ปัจจุบันได้มีการนำพวงหรีดไว้อาลัยร่วมกับการแขวนกระดาษด้วย) พิธีกรรมศพของม้งบรรดาญาติ และผู้คนที่อยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ และต่างหมู่บ้านจะมาช่วยเหลือพิธีกรรมด้วยทุกคน โดยเฉพาะสมาชิกในบ้านที่เป็นผู้ชาย ภาษาม้งเรียกว่า "เป้า หยุ่น-txwg tuag" ซึ่งเชื่อกันว่า เมื่อเราได้ให้ความช่วยเหลือเขา และเมื่อครอบครัวของเรามีงานศพจะได้มีคนอื่นมาช่วยอีก เป็นการแสดงน้ำใจอย่างหนึ่งของชาวม้ง หากผู้ตายเป็นบุคคลที่มี ชื่อเสียง และเป็นที่นับ

หน้าถือตาแก่บุคคลทั่วไป จะจัดพิธีใหญ่โต และครบถ้วนแขกเหรื่อ หรือบุคคลที่รู้จักกับผู้ตาย จะมาร่วมแสดงความอาลัยอย่างสุดซึ้งต่อหน้าผู้ตาย โดยทายาทของผู้ตายจะเป็นผู้ไปรับแขกด้วยตัวเองถึงประตูบ้าน และเชิญให้แขกมายังตัวศพเพื่อร่วมไว้อาลัย เมื่อมีแขกที่ให้ความช่วยเหลือทุนทรัพย์ในการจัดพิธีกรรมศพ ทายาทของผู้ตายซึ่งเป็นเจ้าภาพจะต้องกล่าวขอบคุณแขกผู้มาด้วย ซึ่งในคืนก่อนวันที่จะนำศพไปฝังจะมีการสวด และบอกเรื่องราวต่าง ๆ ในภาษาม้งเรียกว่า "ฮ่า จืด สาย-has txwv xaiw" โดยจะมีคนหนึ่ง ซึ่งรำเรียนมาทางด้านการสวดโดยเฉพาะเป็นผู้บอกกล่าว นิยมทำกันกรณีที่ผู้ตายเป็นผู้ใหญ่ที่มีลูกหลาน หรือญาติพี่น้องเยอะ และผู้ตายเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่นับหน้าถือตาซึ่งพิธีนี้ จะเป็นการส่งสอนลูกหลานว่าเมื่อตัวเองไม่มีหัวหน้า ครอบครัว แล้วควรจะทำอย่างไรต่อไป ซึ่งจะบอกเป็นท่วงทำนองที่คล้องจองกันไพเราะและซาบซึ้งมาก หากไม่ได้ฟังตั้งแต่ต้นจนจบจะไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่พูดได้ จะพูดเป็นเรื่องราวติดต่อกัน ตั้งแต่เวลาประมาณสองทุ่มไปจนถึงสองยาม หรือประมาณตีสองตีสาม ในคืนนี้จะมีบรรดาเพื่อนบ้าน หรือญาติพี่น้องมารวมตัวกัน เพื่อที่จะฟังการสวดด้วย วันที่จะนำศพไปฝัง ช่วงเช้าจะให้ลูกหลานของผู้ตายทำความสะอาดศพอีกรอบ โดยจะล้างมือของศพให้ครบทุกคน จะมีการฆ่าวัวเพื่อบูชาศบบางนามสกุล ญาตินำคานมาหามแคว่วางศพออกจากเรือน เพื่อนำไปยังลานที่ได้เตรียมไว้เพื่อทำพิธีกรรมอีกรอบ ซึ่งเรียกว่า "ซื่อ ฮ่า-tswm tshaav" แต่บางแห่งจะไม่มีการ "ซื่อ ฮ่า-tswm tshaav" เมื่อทำพิธีเสร็จแล้วญาติจะนำคานมาหามศพไปฝังในสุสาน ในช่วงเวลาประมาณบ่ายคล้อย หรือ 16.00 น. ในขบวนแห่ศพจะมีผู้นำขบวนเดินเป่าแคนไม้ซางตลอดทาง ตามด้วยสาวถือคบเพลิง เพื่อส่องทางให้ศพ แต่เมื่อนำศพผ่านพื้นที่เขตหมู่บ้าน สาวจะโยนคบเพลิงทิ้งแล้ววิ่งหนีกลับบ้านไป ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้วิญญาณไม่สามารถย้อนกลับเข้าบ้านได้ เมื่อขบวนถึงสุสาน จะมีผู้เฒ่าสวดทำพิธีอีกครั้งหนึ่ง ศพจะถูกหย่อนลงในหลุมที่เตรียมไว้ ซึ่งหลุมศพนี้จะดูจากตำราฮวงจุ้ย หรือผู้เฒ่าที่เชี่ยวชาญเรื่องฮวงจุ้ยในหมู่บ้านนั้น ๆ บางครั้งก็เป็นสถานที่ฝังศพผู้ตายได้ตระเตรียมบอกกล่าวล่วงหน้าแก่ลูกหลานว่า เมื่อถึงเวลาตัวเองสิ้นลมหายใจ ให้นำศพตัวเองไปฝังไว้ยังสถานที่ที่ตนได้บอกไว้ จากนั้นญาติจะกลบดินปิดปากหลุม แล้วจัดวางก้อนหินเหนือหลุมศพ รวมทั้งปิดด้วยกิ่งไม้เพื่อไม่ให้สัตว์มาคุ้ยเขี่ยหลุมศพ แล้วจึงจัดการเผากระดาษ หรือทุกสิ่งทุกอย่างที่มอบให้กับศพ เมื่อครั้งจัดพิธีที่บ้านสวนแคว่ที่หามศพมานั้น จะถูกตัดครึ่งเพื่อไม่ให้กลับบ้านไป พาคนอื่นสู่ปรโลกอีก ในระหว่างทางนั้น ห้ามไม่ให้เด็ดดอกไม้ หรือใบหญ้าใด ๆ ทั้งสิ้น เพื่อให้วิญญาณได้ไปสู่สุคติ และ

ห้ามไม่ให้ลูกหลาน หรือญาติร้องไห้ในระหว่างทาง มิฉะนั้นวิญญาณจะกังวลใจในการไปสู่ปรโลก สำหรับศพของผู้มีอายุจะถูกฝังตามไหล่เขา ซึ่งมีสันเขานานอยู่รอบด้าน สันเขาด้านซ้ายหากหันหน้าไปทางทิศตะวันออก จะมีบริเวณฝังศพของญาติฝ่ายหญิง ด้านขวาของสันเขาเป็นของญาติฝ่ายชาย ทิวเขาที่รายล้อมรอบเขาที่ฝังศพ ส่งผลต่อลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยนับจากทิวเขาที่อยู่ด้านซ้ายของศพ เป็นฝั่งที่บอกถึงความเจริญรุ่งเรือง สุขภาพ และความมั่งมีศรีสุข หากมีทิวเขาที่อยู่ด้านซ้ายของศพยาวมากกว่า หรือสูงกว่าอีกฝั่ง แสดงว่าจะมีความเจริญรุ่งเรืองมากกว่า

มังห้ามฝังศพลูกในวันคล้ายวันฝังบิดามารดา เพราะเชื่อว่าจะทำให้การทำมาหากินไม่เจริญ และห้ามนำศพอื่นไปฝังในระดับเดียวกันอีกในไหล่เขานั้น เว้นแต่จะฝังให้ต่ำกว่า หรือเยื้องไปจากศพที่ฝังไว้ก่อน ถ้าฝังอยู่ในระดับเดียวกันจะทำให้ผู้ตายแย่งที่ทำกินกัน และจะกลับมารบกวนทำให้ญาติพี่น้องเจ็บป่วย ห้ามฝังศพไว้บนไหล่เขาซึ่งมีหมู่บ้านตั้งอยู่ สำหรับศพเด็กนิยมฝังไว้ในบริเวณเดียวกัน เพื่อให้เป็นเพื่อนเล่นกันแก่เหงา มังเชื่อว่าเด็กนั้นยังความกลัวผีมาก ฉะนั้นจึงนำไปฝังที่ใกล้ ๆ กัน หรือที่เดียวกัน

บางครอบครัวอาจจะล้อมรั้วบริเวณหลุมศพ เพื่อไม่ให้สัตว์ หรือแมลงต่าง ๆ มากุ้ยเยี่ยหลุมศพได้ พอหลังจากนี้แล้วห้ามไม่ให้ญาติไปดูแลหลุมศพของผู้ตายอีก เมื่อครบ 13 วัน จะมีการทำพิธีปลดปล่อยดวงวิญญาณของผู้ตายให้ไปผุดไปเกิด และหากเมื่อพ้น 13 วันไปแล้ว จึงจะสามารถไปดูแลหลุมศพ หรือสร้างสุสาน (ฮวงซุ้ย) ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละนามสกุลด้วยเช่นกัน ที่จะทิ้งช่วงเป็นระยะเวลากี่วัน กี่ปี จึงจะไปดูแลหลุมศพได้

กลุ่มชาติพันธุ์มังเชื่อว่าหลุมศพ หรือสุสานที่มีหญ้ารก ๆ เช่น ผักโขม (ที่มีหนาม) จะทำให้ครอบครัวญาติพี่น้องของผู้ตายอยู่ดีมีสุข อย่างไรก็ตาม ความเชื่อสำหรับกรรมที่เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุ หรือถูกทำร้ายด้วยอาวุธ บางนามสกุลญาติจะไม่นำศพเข้าบ้าน แต่จะจัดสุราอาหารออกไปเช่นไหว้ให้ไกลจากตัวบ้านออกไป ก่อนจะฝังศพในลักษณะเดียวกับศพทั่วไป แต่บางนามสกุลก็จัดพิธีในบ้านเช่นเดียวกับศพทั่วไปเช่นกัน

การไว้ทุกข์ ญาติพี่น้องจะไว้ทุกข์ให้ผู้ตายประมาณ 13 วัน ไม่มีการแต่งตัวเป็นพิเศษแต่อย่างใด คงเป็นไปตามปกติ แต่ห้ามปฏิบัติกิจบางอย่างซึ่งจะทำให้ผู้ตายไปเกิดไม่ได้ กล่าวคือ ห้ามซักเสื้อผ้า และหิวผม เพราะสิ่งสกปรกในผ้าจะเข้าไปในอาหารของผู้ตาย ห้ามต่อด้ายเพราะด้ายจะพันแข้งขาของผู้ตาย ห้ามเย็บผ้าเพราะเชื่อว่าผู้ตายจะถูกเข็มแทง ถ้าสามีหรือภรรยาตาย ห้าม

แต่งงานใหม่ในทันที จนกว่าจะพ้น 13 วันไปแล้ว เพราะจะทำให้ผู้ตายมีความกังวลในสามี หรือ ภรรยาของตน ในปัจจุบันม้งยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมนี้ไว้ไม่มีการเปลี่ยนแปลง จะเปลี่ยนก็คือมีการ นำศพมาบรรจุไว้ในโลงศพ เพื่อให้แขกที่มาแสดงความเสียใจจะได้มีความรู้สึกที่ดีไปด้วยส่วนใน อดีตนั้นไม่มีการนำศพมาใส่โลง และจะนำมาใส่แคร่ไม้แทน

4.2 เครื่องดนตรีที่ใช้ในพิธีกรรมศพ

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าเครื่องดนตรีในพิธีกรรมศพของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรมอยู่ 2 ชนิดได้แก่ แคน ซึ่งชาวม้งเรียกว่าเฮ่ง และกลอง ซึ่งชาวม้งเรียกว่าจ๊ะวะ ซึ่งเครื่องดนตรีทั้ง 2 ชนิดนี้จะบรรเลงตามกระบวนการขั้นตอนต่างๆของการประกอบพิธีกรรมตั้งแต่ การเริ่มตายใหม่ จนถึงการฝังร่างของผู้ตาย

4.2.1 แคนม้ง หรือ เฮ่ง

ภาพที่ 7 แคนม้ง หรือ เฮ่ง

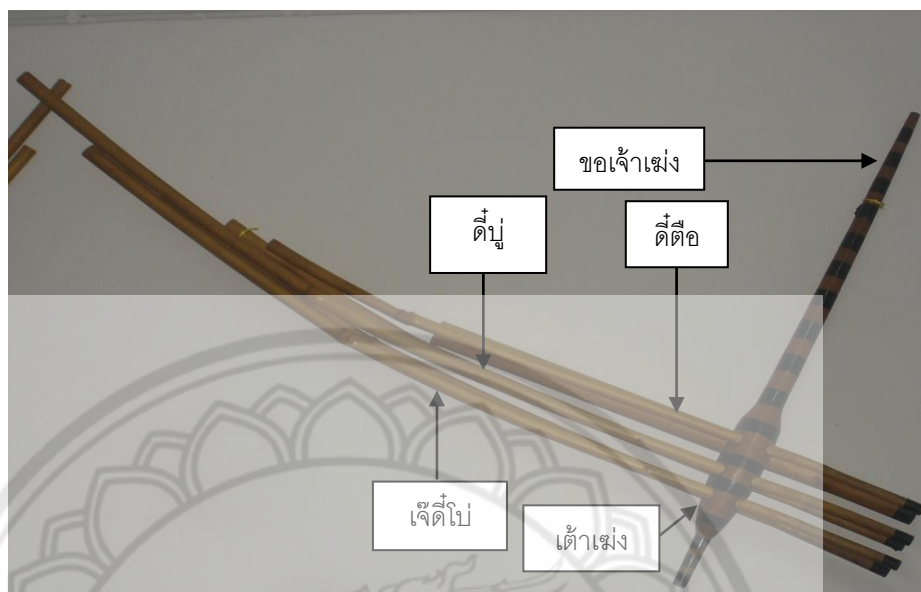
ที่มา : เจนยุทธ พุดหมื่น

แคน (Qeej) เป็นภาษาม้ง อ่านว่า เฮ่ง หรือ qeng ซึ่งแปลว่า แคน หรือ mouth organ เฮ่ง หรือแคนเป็นเครื่องดนตรีที่ทำจากลำไม้ไผ่ และไม้เนื้อแข็ง มีปรากฏในเอเชียมากกว่า 3,000 ปีแล้ว และถือได้ว่าเป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ที่สุดชนิดหนึ่ง ม้งมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเป็นมาของเฮ่งว่า ในอดีตกาลมีคนม้งอยู่ครอบครัวหนึ่ง มีพี่น้อง 7 คน วันหนึ่งผู้เป็นบิดาลิ้นชีวิตลง และ

บรรดาพี่น้องทั้ง 7 คน ต้องการจัดพิธีงานศพเพื่อเป็นเกียรติให้กับผู้เป็นบิดา แต่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรดี จึงได้ขอคำปรึกษาจากเทพเจ้า "สีหียี" ซึ่งคนม้งมีความเชื่อว่าเป็นเทพเจ้าที่พระเจ้าส่งมาเพื่อช่วยเหลือมวลมนุษยชนในโลก และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนาของคนม้ง เทพเจ้าสีหียีได้แนะนำให้ คนหนึ่งไปหาหนังสัตว์มาทำกลองไว้ตี และอีกหกคนไปหาลำไม้ไผ่ที่มีขนาด และความยาวไม่เท่ากันมาคนละอัน เรียงลำดับตามขนาด และอายุของแต่ละคน เมื่อเตรียมพร้อมแล้ว ให้คนหนึ่งตีกลอง และอีก 6 คนที่เหลือ เป่าลำไม้ไผ่ของตนบรรเลงเป็นเพลงเดียวกัน และเดินวนไปรอบ ๆ คนที่ตีกลองพร้อมกับมอบบทเพลงต่าง ๆ ให้ เมื่อเทพเจ้าสีหียีกล่าวเสร็จ พี่น้องทั้ง 7 จึงได้กลับไปจัดงานศพให้บิดาตามที่เทพเจ้าสีหียีได้แนะนำให้ ต่อมา มีพี่น้องคนหนึ่งได้ตายจากไป เหลือคนไม่พอที่จะเป่าลำไม้ไผ่ทั้งหมด พี่น้องที่เหลือ 6 คน จึงได้ขอคำปรึกษาจากเทพเจ้าสีหียีอีกครั้ง เทพเจ้าสีหียีจึงแนะนำให้รวมลำไม้ไผ่ทั้งหมดมาเป็นชุดเดียวกัน แล้วให้คนเดียวเป่าเท่านั้น ส่วนคนอื่นให้ทำหน้าที่ถวายเป็นเครื่องบูชา ตระเตรียมอาหาร และทำหน้าที่อื่นไป

ต่อมา รูปแบบพิธีงานศพดังกล่าวก็ได้รับการถือปฏิบัติมาเรื่อย ๆ จนกลายเป็นประเพณีในการจัดพิธีงานศพของคนม้งมาจนกระทั่งทุกวันนี้ เสา่งประกอบด้วยลำไม้ไผ่ทะลุปล้อง 6 อัน คือ ซย้งต้วจื้อ (xyoob tuam tswm) 1 อัน และ ซย้งเซ่ง (xyoob qeej) 5 อัน แต่ละอันมีขนาด และความยาวไม่เท่ากันกับลำไม้เนื้อแข็งซึ่งมีปากกลมยาว (ก้างเซ่ง kaav qeej) เป็นไม้แดงหรือที่ภาษาม้งเรียกว่า ดงจื้อเป้ (ntoo txwv pem) เมื่อเป่าหรือสูดลมเข้าออก จะให้เสียงไพเราะต่อเนื่องกัน ตลอดจนจบตอนของบทเพลงลำไม้ไผ่ แต่ละอันมีชื่อเรียกเฉพาะของตัวเอง เช่น ดีไล่ ดีจู้ ตี้บู คนม้งจะใช้แคน (เซ่ง) ในพิธีงานศพเป็นหลัก โดยเป็นเครื่องนำทางดวงวิญญาณของผู้ตายไปสู่ปรโลก หรือแดนของบรรพบุรุษ ฉะนั้นในธรรมเนียมม้งจึงห้ามมิให้ฝึกเป่าแคนภายในบ้าน ส่วนใหญ่จะฝึกในที่ ๆ ห่างไกลจากหมู่บ้านซึ่งมักจะเป็นที่พักพิงตามไร่สวน

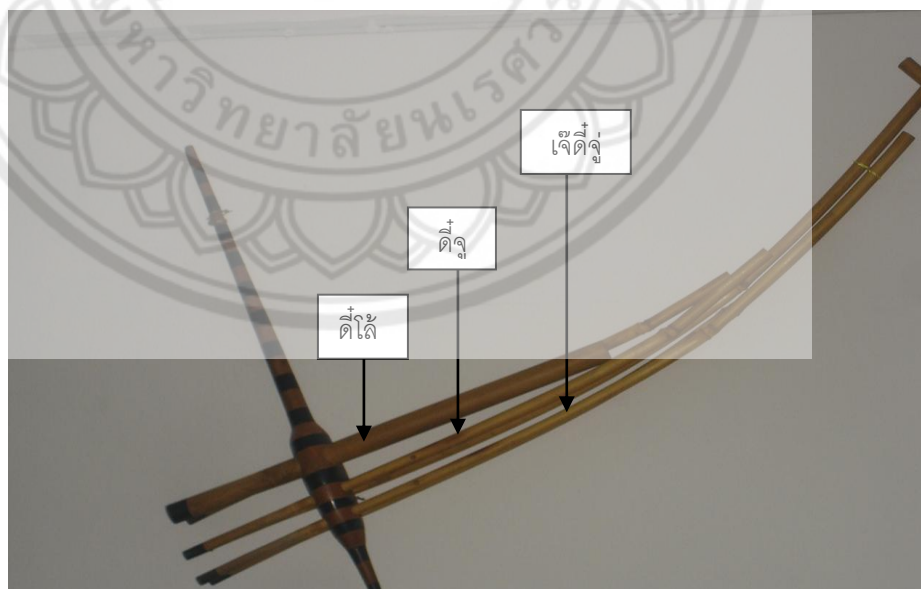
ลักษณะทางกายภาพ ส่วนประกอบด้านซ้ายของแคนม้ง

ภาพที่ 8 ส่วนประกอบด้านซ้ายของแคนม้ง

ที่มา : เจนยุทธ พุฒหมื่น

ลักษณะทางกายภาพ ภาพส่วนประกอบด้านขวาของแคนม้ง

ภาพที่ 9 ส่วนประกอบด้านซ้ายของแคนม้ง

ที่มา : เจนยุทธ พุฒหมื่น

ภาพที่ 10 ภาพนายสุชาติ แซ่ย่าง สาธิตการเป่าแคนม้ง
ที่มา : เจนยุทธ พุฒหมื่น

4.2.2 กลอง หรือ จี๊ว

ภาพที่ 11 ภาพกลองหรือจี๊วของหมู่บ้าน ซึ่งจะถูกนำไปใช้เมื่อมีคนเสียชีวิตเท่านั้น
ที่มา : เจนยุทธ พุฒหมื่น

กลอง (nruas) เป็นภาษาม้ง อ่านว่า จี๊วะ เป็นเครื่องดนตรีของม้งที่มีลักษณะเป็นกลองสองหน้า หรือหนึ่งหน้าก็ได้ รูปร่างกลมแบน โดยใช้แผ่นหนังสัตว์สองแผ่นมาประกบ เข้ากับโครงกลองหลอมตัวกลอง ทั้งสองด้านริมขอบของแผ่นหนังทั้งสองแผ่นจะเจาะรูเป็นคู่ ๆ สำหรับ

เสียงสลักไม้เล็ก ๆ เพื่อใช้เชือกร้อยสลักไม้ของแผ่นผนังทั้งสองด้านดึงเข้าหากัน ซึ่งจะทำให้แผ่นผนังกลองตึงตัวเต็มที่ เมื่อตีจะมีเสียงดังกังวาน และมีไม้ตีกลองหนึ่งคู่ หรือสองอันทำจากไม้ด้านหนึ่ง จะเอาผ้าพันไว้สำหรับตีกลอง ส่วนด้านที่ไม่มีผ้าห่อใช้สำหรับจับ กลองมิ่งจะใช้เมื่อประกอบพิธีงานศพ การปล่อยผีหรือปลดปล่อยวิญญาณเท่านั้น กลองที่ใช้ในพิธีกรรมศพแบ่งออกเป็น 2 ชนิด

4.2.2.1 กลองประจำหมู่บ้าน เมื่อมีคนตายที่บ้านใดต้องนำกลองนี้มาตีเพื่อแจ้งว่ามีคนตายขึ้นในหมู่บ้านเมื่องานศพเสร็จสิ้นแล้วต้องนำกลองไปเก็บไว้ที่เดิม

4.2.2.2 กลองที่ทำขึ้นเฉพาะงานสำหรับหมู่บ้านที่ไม่มีกลองประจำหมู่บ้านจะต้องทำกลองขึ้นมาใหม่ทุกครั้งที่มีการตายขึ้นในหมู่บ้าน เมื่องานศพนั้นเสร็จสิ้น ต้องทำลายทิ้งไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

ลักษณะการตีกลองเสียงต่างๆ

การตีกลองหรือจ๊วะ ผู้ตีกลองจะตีโดยวิธีการยืนตี โดยกลองจะถูกมัดด้วยเสาที่ทำขึ้นจากไม้ ซึ่งการตีกลองจะแค่เพียงหน้าเดียวของเท่านั้น และให้เกิดเสียงต่างกันออกไปดังนี้

การตีเสียงตุ้ม เป็นการตีด้วยไม้ตีข้างขวา โดยตีบริเวณตรงกลางของหน้ากลอง ด้วยน้ำหนักเสียงที่ชัดเจน

การตีเสียงติ เป็นการตีด้วยไม้ตีข้างซ้าย โดยตีลงบริเวณตรงกลางของหน้ากลองเหมือนการตีเสียงตุ้ม แต่ให้น้ำหนักเสียงที่เบาว่าเสียงตุ้ม

การตีเสียงเกราะ เป็นการตีด้วยไม้ตีข้างขวาโดยตีลงบริเวณขอบกลองด้านขวามือของผู้ตี โดยให้เสียงมีความชัดเจน

การตีเสียงเกราะ เป็นการตีด้วยไม้ตีข้างซ้ายโดยตีลงบริเวณขอบกลองด้านซ้ายมือของผู้ตี โดยให้น้ำหนักเสียงที่เบาว่าเสียงเกราะ

การตีเสียงกรัง เป็นการตีด้วยสองมือพร้อมๆกัน โดยไม้ตีข้างขวาคือจะลงตรงบริเวณขอบกลอง และไม้ตีข้างซ้ายจะตีตรงบริเวณตรงกลางของหน้ากลอง

กระสวนจังหวะกลองที่บรรเลงในพิธีกรรมศพ จากการศึกษาดนตรีในพิธีกรรมศพของกลุ่มชาติม้งบ้านสบเป็ดพบว่า ทุกบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงประกอบพิธีกรรมศพจะใช้กระสวนจังหวะของกลองเหมือนกันทั้งหมด โดยมีจังหวะดังต่อไปนี้

การเริ่มต้นเพลงทุกเพลง คนตีกลองจะตีกลองเสียงตุ้ม จากจังหวะช้าไปเร็วให้มีความถี่เพิ่มมากขึ้นและน้ำหนักเสียงจะต้องดังไปเบา จำนวน 3 รอบ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมระหว่างคนเป่าแคนและคนตีกลอง จากนั้นจะต่อด้วยจังหวะที่ใช้ในการขึ้นเพลง

กระสวนจังหวะกลองที่ใช้ในพิธีกรรมศพชาติพันธุ์ม้ง

1. จังหวะที่ใช้ขึ้นเพลงแต่ละเพลง

___ กริ่ง	_ กริ่งกริ่งกริ่ง	ติตุ้ม ติตุ้ม	ตุ้ม ตุ้ม ติตุ้ม	ติตุ้ม ติตุ้ม	ตุ้ม ตุ้ม ติตุ้ม	_ เกราะ ติตุ้ม	_ เกราะ _ _
-----------	-------------------	---------------	------------------	---------------	------------------	----------------	-------------

2. จังหวะที่ใช้เปลี่ยนท่อนหรือขึ้นเพลงอื่นต่อ

กริ่งกริ่งกริ่งกริ่ง	กริ่งกริ่งกริ่งกริ่ง	กริ่งกริ่งกริ่งกริ่ง	กริ่งกริ่งกริ่งกริ่ง	ตุ้มตุ้มตุ้มตุ้ม	ตุ้มตุ้มตุ้มตุ้ม	ตุ้มตุ้มตุ้มตุ้ม	ตุ้มตุ้มตุ้มตุ้ม
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

3. จังหวะที่ใช้ตลอดทั้งเพลง

ติตุ้ม เกราะ เกราะ	ติตุ้ม เกราะ เกราะ	ติตุ้ม เกราะ เกราะ	ติตุ้ม เกราะ เกราะ
--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

ภาพที่ 12 ภาพการตีกลองหรือจู้ว ในพิธีกรรมศพ

ที่มา : เจนยุทธ พุดมหมื่น

4.3 เพลงในพิธีกรรมศพกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง

ในการศึกษาดนตรีในพิธีกรรมศพของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งครั้งนี้พบว่า มีเพลงที่ใช้แคน(เข่ง) บรรเลงประกอบพิธีกรรมจำนวนทั้งหมด 8 เพลง

- 4.3.1 เข่งตุสา (qeejtusav) เพลงแรกหลังจากผู้ตายได้สิ้นลมหายใจแล้ว
- 4.3.2 เข่งเจเห่ง (qeejnceneeg) เพลงเคลื่อนย้ายศพขึ้นหิ้ง (แคร่ลอย)
- 4.3.3 เข่งจ้อเจีย (cub cie) เพลงที่ใช้ในการฆ่าสุกรในพิธีกรรม
- 4.3.4 เข่งช่าย (qeejtshais) เพลงเรียกดวงวิญญาณ และผู้ร่วมงานรับประทานอาหารเช้า
- 4.3.5 เข่งซู (qeejsu) เพลงเรียกดวงวิญญาณ และผู้ร่วมงานรับประทานอาหารกลางวัน
- 4.3.6 เข่งมอ (qeejmo) เพลงเรียกดวงวิญญาณ และผู้ร่วมงานรับประทานอาหารเย็น
- 4.3.7 เข่งเลอเต้อ (qeejhlawvntaws) เพลงเผากระดาษเงินกระดาษทองให้กับผู้ตาย
- 4.3.8 เข่งเสอเก้ (qeejsawvkev) เพลงเคลื่อนย้ายศพออกจากบ้าน

4.4 รูปแบบของพิธีกรรมและบทเพลงที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของพิธีกรรมศพ

คนเป่าแคน (เข่งQeej) และคนตีกลอง (จั่ว Nruas) สองคนนี้จะเป่าแคนและตีกลองที่สำคัญที่สุดในการประกอบพิธีกรรม เป็นผู้ที่ทำหน้าที่นำส่งวิญญาณไปสู่สวรรค์หรือแดนแห่งบรรพบุรุษถ้าหากขาดแคนหรือขาดกลองอย่างใดอย่างหนึ่งไปวิญญาณของผู้ตายก็จะไม่สามารถไปเกิดได้ ดังนั้นแคนกับกลองจึงเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญมาก การเป่าแคนและตีกลองจะบรรเลงประกอบพิธีไปพร้อมกัน ดั้งขั้นตอนของพิธีกรรมของการจัดงานศพของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งดังนี้

เมื่อมีการตายเกิดขึ้นชาวม้งจะสวมชุดประจำเผ่าม้งให้กับคนตาย ซึ่งต้องเป็นชุดที่สวยงามหรือให้ครบเครื่องมากที่สุดให้กับคนตาย จากนั้นญาติของผู้ตายก็จะนำน้ำอุ่นที่ต้มไว้มาล้างหน้าให้กับคนตาย เพื่อให้คนตายลืมเรื่องทั้งหมดในชาตินี้ให้หมด และในขณะนั้นแคนกับกลองจะเริ่มเล่นเพลง เข่งตุสา (qeejtusav) ซึ่งเป็นเพลงแรกหลังจากผู้ตายได้สิ้นลมหายใจแล้ว

เมื่อมีคนตายในหมู่บ้าน ญาติพี่น้องของผู้ตายจะต้องยิงปืน โดยยิงปืน 3 นัด เพื่อเป็นการส่งสัญญาณให้คนในหมู่บ้านทราบว่าที่บ้านของตนมีคนตาย เมื่อชาวบ้านได้ยินเสียงปืนก็จะมาให้ความช่วยเหลือในการจัดพิธีกรรมศพ และจะมีการฆ่าหมูให้กับดวงวิญญาณ และชาวบ้านที่มาร่วมงาน ขณะที่ฆ่าหมูคนเป่าแคนก็จะเป่าเพลง เข่งจ้อเจีย (cub cie) พร้อมกับการตีกลองประกอบ ซึ่งเป็นบทเพลงในการฆ่าหมู ฆ่าวัว เพื่อให้ดวงวิญญาณของผู้ตายได้รับ

พิธีกรรมแรกจะมีคนนำทางวิญญาณ ชาวม้งเรียกผู้ทำพิธีกรรมนี้ว่า เตอแก้ว การทำพิธีนี้เป็นการชี้นำทางดวงวิญญาณเป็นการบอกทางวิญญาณไปสู่สุคติเพราะเมื่อคนตายหรือวิญญาณได้จากไปแล้ว ก็จะเกิดการหลงทางแล้วไม่รู้ว่าจะไปไหน จึงต้องมีคนนำทางวิญญาณเพื่อพาวิญญาณไปสู่ปรโลก

ในขั้นตอนพิธีกรรมการยกศพขึ้นหิ้งหรือแคร่ ซึ่งชาวม้งจะทำหิ้งซึ่งเป็นลักษณะม้า คำว่า เหน่ง (neeg) ในภาษาม้งแปลว่า ม้า การสร้างหิ้งด้วยไม้มีขาสี่ขาและให้มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์แทนม้าขึ้นมา ซึ่งชาวม้งเชื่อว่าม้าจะเป็นพาหนะที่วิญญาณของผู้ตายได้ใช้ในปรโลก แคนกับกลองก็จะบรรเลงเพลงเข่ง เจเหน่ง (qeejnceneeg) เพลงเคลื่อนย้ายศพขึ้นหิ้ง (แคร่ลอย)

ในวันสุดท้ายของพิธีงานศพ ตอนรุ่งเช้าจะเผากระดาษเงินกระดาษทอง แคนกลองจะเริ่มเล่นเพลงเข่ง เฮลลอคเตอ (qeejhlawvntaws) เพลงเผากระดาษเงินกระดาษทองให้กับผู้ตายว่าให้เอาเงินในกระดาษนี้ไปใช้ได้เลย และเมื่อถึงเวลาที่ต้องเอาศพไปฝัง ในก่อนหน้านั้นคนที่ทำหน้าที่ไปขุด

ดินที่ฝั่งศพ ก็ไปขุดที่ให้ก่อนหน้านั้นแล้ว แต่ก่อนที่เขาจะขุดนั้นจะต้องเผากะตาดเงินกะตาดทอง ให้เจ้าที่ที่นั่น เพราะในแต่ละที่ดินนั้นย่อมมีเจ้าของดินหรือผู้ดูแลในถิ่นของเขาอยู่ ดังนั้นจะต้องขออนุญาตขุดที่ดินและซื้อที่ดิน และขอให้จงอย่าทำร้ายคนตายหรือวิญญาณที่จะเอาไปฝังนั้น ขอให้เจ้าที่คุ้มครองด้วย ในตอนที่เอาศพไปฝังนั้นครอบครัวลูกหลานจะบอกลาคนตายแค้นกับกลองจะเริ่มเล่นเพลง เฆ่งเสอเก้ (qeejsawvkev) เพลงเคลื่อนย้ายศพออกจากบ้านและจะมีคนพูดสอนบอกวิญญาณว่า ถ้าหิวน้ำให้ไปดื่มน้ำที่แม่น้ำนั้น และให้เอาเงินที่ให้ไปซื้อของที่อยากกินอยากใช้ได้ พอทุกอย่างเสร็จสิ้นเขาก็จะพาศพไปฝัง

4.5 รูปแบบของบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรม

4.5.1 เพลงเฆ่งตุสา เป็นบทเพลงแรกหลักจากผู้ตายสิ้นลมหายใจ ซึ่งบทเพลงนี้เป็นเพลงที่มีจำนวนหลายท่อน ซึ่งผู้เป่าแค้นต้องเป่าตามจำนวนบทพูด ซึ่งมีจำนวนหลายบท(ท่อน) ซึ่งผู้ศึกษาได้ยกตัวอย่างท่อนที่ 1 มาใช้ในการศึกษา

เนื้อร้อง คอ ลอ เลาะ ลอ อี้ โยะๆ เล่ง ตู้ ตัวะ โละ (ท่อนขึ้นต้นเพลง)

เก้า ก่อ อ้า โย เจ่ จื่อ หลี่ เตอ ม่ง อัว กัง ยัว เคอ ต้าว ยื่อ ลื่อ ก่อ ย่ง น้า เต ม่ง ไบร เยะ เก้า
ก่อ อ้า จ่อ ก่อ ย่อ ลู บัง เจ่ เก้า ก่อ ยัว โอ่ ม้อ ย่ง ยี่ หลี่ เตอ ไต้ โย เจ่ เก้า ก่อ อ้า ยัว ไป เต ไป ตาว
ปือ เก้า ก่อ อ้า ยัว เจ่ ตาว เล่ง ตู เล่ง กี้ เล่ง กี้ เล่งตี หยัวะ คัว อือ หย่าง ก่อ ยื่อ จื่อ ต่อ ก้าง จ้า ชู

เนื้อร้องภาษาม้ง_Qhob lo los los l lob lob leej tub tuag lob

Nkauj qos ab yuav nce tswj li tawv mus ua qoob yuav khaws tau ntxawj sib qos
nyoog Nag teg mus nplaiiv zeb nkauj qos ab rov qos zoj lug poob tsev nkauj qos ab
yuav ua Mob ntxooj yi lis tawv tuaj nruab cev nkauj qos ab yuav puag tes puag taw pw
Nkauj qos ab yuav tseg tau leej tub leej kis leej kw leej tig yuav quaj ob zag qos zi rov
Tom qab ca su

โน้ตเพลงเข่งตุสา

ม ร ด ร	_ม_ช_ช	_ด_ม	_ร_ช	___ร	___ช	___ม	ม ร ด ร
___ม	_ช_	___ม	_ช_ร	_ม_ช	___ช	_ม_ช_ร	_ด_ช
_ร_ม	_ม_ช	_ร_ด	_ม_ช	_ร_ม	_ร_ม	_ด_ร	ม_ช_ร
_ร_ด	_ม_ร	_ช_ร	_ด_ช	___ช	_ด_ช	_ด_ร	_ม_ช
___ม	_ช_ร	_ร_ด	_ช_ด	_ร_ม	_ม_ร_ร	_ช_ร	_ด_ม
_ช_ร	_ร_ร	_ม_ม	_ช_ร	_ม_ด	_ม_ร_ร	_ด_ด_ม	_ช_ด
_ม_ร	ม_ด_ร	_ช_ช	_ม_ร	_ด_ร	_ช_ร	_ม_ม	_ด_ร_
ด_ด_ด							

4.5.2 เข่งเจหนึ่ง เป็นเพลงที่ใช้ในขั้นตอนพิธีกรรมเคลื่อนย้ายศพขึ้นหิ้ง (แคว่ลอย) ซึ่งคำว่าหนึ่ง (neeg) ในภาษาม้งแปลว่าม้า การสร้างหิ้งด้วยไม้มีขาสี่ขาและให้มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์แทนม้าขึ้นมา ซึ่งชาวม้งเชื่อว่าม้าจะเป็นพาหนะที่วิญญาณของผู้ตายได้ใช้ในปรโลก

เนื้อร้อง คอ ลอ เลาะ ลอ อี้ โยะๆ เล่ง ตู้ ตัวะ โละ (ท่อนขึ้นต้นเพลง)

ยัว หนะ กั้ง จื่อ ชือ ก่อ ยง ซ้า ชือ ยง ยัว จ่อ ตาว หนะ กั้ง เหน่ง ก่อ ใจ จ้า หยิ จื่อ เก่
 ปละ เต้ ยัว ต่อ ติวา ปละ เต้ ตี ตัว เหน่ง ยัว เตา หม้อ ลู เตา ตัว จ้า ชู ยอ ชือ จ้า กร้อ ยง ซ้า จื่อ ต้า
 หล้อ จื่อ ตู เหย่ง ก่อ ยง ยัว เจา ตาว ่น่า กั้ง เหน่ง ก่อ ใจ จ้า หลี่ จื่อ เก่ ประ จา ยัว ตา ตาว
 ประเต้ เต้ ตัวะ เหน่ง เต้า หม้อ ลู เตา ตัว เจ ชู หล้อ จูท ลง

เนื้อร้องภาษาม้ง_Qhob lo los los | lob lob leej tub tuag lob

Yuav nam dlab ntxwj qos nyoog sab tsis zoo yuav tso tau nam dlab neeg qos
 txaij Tsa lis tshwb nqis nplaj teb yuav tos tau nplaj teb tis tuab neeg yuav tau mob lug
 tau tuag Ca su Ywj sib lees qos nyoog sab tsis taj los tsis tus yawm qos nyoog o tau
 nam dlab neeg qos txaij tsa lis tswb nqis nplaj nrag yuav tos tau nplaj teb tis tuag neeg
 tau mob Lug tau tuag tseg su los tsuj loo

โน้ตเพลงเขมรเจเขมร

ม ร ด ร	_ม ๗ ๗	_ด _ม	_ร _๗	___ร	___๗	___ม	มรดร
___ม	_๗ ___	___ม	_๗ _ร	_ม _ด	_ร ม๗	___ร	_ร _ม
_ด _ม	_ร _๗	_ม _ม	_ร _ร	_ม _ด	_ร ม๗	_ม _ด	_ม _ด
_๗ _ม	_๗ _ร	_ม _๗	_ม _ด	_ม _ร	_๗ _ม	_ร _ด	_ม _ร
_ม _ร	_ร ___	_ม _๗	_ร _๗	_ม _ด	_ร _๗	_๗ _ม	_ร _ด
_ม _ร	ม๗ _ม	_ม _ร	_ร _ด	_ด _ร	ม๗ _ม	_ด _ม	_๗ _ม
_ด _ร	_๗ _ร	_ม _๗	_ม _ด	_ม _ร	_๗ _ม	_ร _ด	_ม _ร
_ร _ร	ดร ___	ด ด _ด	___ม	ร _ดร	_ด _ด	_ม _ด	_ร ด ด
_ม ___							

4.5.3 เขมรจ้อเจีย เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงระหว่างการฆ่าสุกร เพราะชาวม้งเชื่อกันว่าการฆ่าสุกรเป็นการฆ่าเพื่อให้ดวงวิญญาณได้มีสุกรไว้เลี้ยงในภพชาติหน้า และเพื่อที่ให้ผู้ตายไม่อดอยากหิวโหย ทั้งในโลกวิญญาณและภพชาติหน้า

เนื้อร้อง คอ ลอ เลาะ ลอ อี้ โยะๆ เล่ง ตู๊ ตัวะ โละ (ท่อนขึ้นต้นเพลง)

โย๊ เล่ง ตือ ตัว ยัว ตัว ยัว ลู๊ ม่ง ยัว เจ เต้า เล่ง ตู๊ เล่ง กี้ เล่ง กี้ เล่ง ตี จ้อ ต่อ กา ยัว ลู๊ หลี่
 ตา หล่อ จ้อ ลู๊ ยัว จัว หลี่ ตา หล่อ จ้อ ตัว ยัว ลู๊ หลี่ ตา ตือ ก้อ เล้า ยัว ลู๊ ม่ง อี้ ตู๊ จ้า ก้า ก้อ จ้อ สอ
 ลู๊ ลู๊ เล่ง ตือ ตัว ตัว เดอ อี้ ตู๊ หล่อ จูท ลง

เนื้อร้องภาษาม้ง_Qhob lo los los | lob lob leej tub tuag lob

Yob leej tub tuag yuav taug yuav lug moog yuav tseg tau leej tub leej ki leej
 kwv leej Tig rov tom qab yuav hlub li tag los tsis hlub yuav Tuag tshua li tag los tsis
 tshua Yuav hlubli tag lwg qos lauj yuav lug muab ib tug tsaj pab qos tswb rov los hlub
 leej tub tuag tso ntawm ib su los tsuj loo

โน้ตเพลงแข่งจ้อเจ็ย

ม ร ด ร	_ม_ช_ช	_ด_ม	_ร_ช	___ร	___ช	___ด	_ม_ร
___ด	_ร_ม_ด	_ด_ร	_ด_ม	_ร_ด	_ร_ม	_ด_ร	_ร_ด
_ม_ช	_ด_ม	_ร_ม_ด	_ม_ช	___ช	_ด_ร	ม_ด_ร	_ม_ช
_ร_ด	_ม_ช	___ม	_ร_ช	_ม_ด	_ร_ด	_ม_ม	_ร_ม
ร_ด_ร	_____	_ด_ร	_ด_ล	_ด_ช	_ด_ม	_ร_ด_ช	___ด
_ร_ม_ช	___ด	_ร_ด	_ม_ช	_ม_ร	_ม_ร	ม_ร_ด_ร	ด_ด_ด
_____	_ม_ร	ม_ร_ด_ร	ด_ด_ม	_____	_ร_ร	ด_ด_ม	_ม_ม
_ด_ร_ด	_ร_ม	_ร_ม	_ช_ร	_ด_ด	_ม_ร	ด_ร_ม	_ร_ด
_ม_ช							

4.5.4 เพลงแข่งจ้อเจ็ย โดยบทเพลงนี้ผู้เป่าแคนจะเป่าในช่วงเวลารับประทานอาหารเช้า เป็นเพลงที่มีความหมายสื่อให้ดวงวิญญาณมารับประทานอาหารเช้า ระหว่างนี้จะมีการยิงปืนขึ้นฟ้า 3 นัด ผู้ร่วมงาน หรือชาวบ้านที่มาช่วยงาน ให้มารับทานอาหารเช้า

เนื้อร้อง คอ ลอ เลาะ ลอ อี้ โยะๆ เล่ง ตู้ ต้วะ โละ (ท่อนขึ้นต้นเพลง)

กั๋ง ดู ก่อ ลู ม่ง ตัง นั้ว ชัง อี้ ดู ก่อ ลู ต้ว เดอ อี้ ตัง ใจ ก่อ ชจง คั้วะ ช่อ คั้ว กู ยั้ว น่อ ฉ่าย
เล่ง ตู ต้ว น่อ ตัง ลู ยง ฉั้วะ ห่าว ตาง ลู ฉา เซ เล่ง ตู ต้ว น่อ อี้ อัง ห่าว ฉื่อ ต่าว เล่ง ตู ต้ว ยั้วะ ญู่
ดง มั่ง ลี พั้วะ ชือ บั้ว ป้อ เล่ง ตู ต้ว เล่ง ตู เล่ง ก็ เล่ง ดี เต ก่อ เล่า ต้ว เวง เดอ เล่า อี้ ก่อ นัง ต้ว
เคาะ เจ้า เดอ ก่อ บลู่ ก่อ บลั้วะ จั้ว เล่ง ตู ต้ว เต เล่ง ตู ต้ว ใจ เต่า ม่ง ยง ชั้วะ

เนื้อร้องภาษาม้ง_Qhob lo los los | lob lob | leej tub tuag lob

kaj ntug qos lug moog tav nuav Xa ib ntuj qos lug lit us ntawv ib leej tub tuag
tav caij qos ntug qhuav tshooj qhuav kum Yuav noj tshais leej nyuv leej tub tuag noj
tag lub zoo tshuaj haus tag ib lug kawv ceg Tub tuag | oo Yuav haus tsis tau leej tub
tuag yuav ntug ntoob maj li phuv xwm huas Pw kooj loob leej tub tuag te leej tub tuag
leej tub leej ki leej ki tsuj ib leeg ti Tes qos lauj tuav txheej ntaw lauj ib qos na tuav qhob
cawv daw Qos npluj qos nplob rau leej tub tuag tes leej tub tuag txais tau mus zoo
tshua

โน้ตเพลงแข่งจ่าย

ม ร ด ร	_ม_ช_ช	_ด_ม	_ร_ช	___ร	_ร_ด	_ร_ม_ด	_ม_ช
___ร	_ม_ร	_ด_ร	ม_ด_ร	_ม_ช	_ด_ม	_ช_	_ช_ร
_ด_ร	_ช_ม	ร_ช_ร	_ช_ช	_ร_ร	ร_ร_ด	_ม_ช	___ร
_ร_ม_ด	_ร_ม	_ม_ร_ร	ม_ด_ม	_ม_ร_ด	_ม_ช	___ร	_ม_ม
_ช_ร	_ม_ม	ร_ด_ม	_ช_	_ช_ร	_ม_ร	_ด_ช	_ด_ช
_ม_ม	ร_ร_ด	_ม_ช	_ด_ม	ร_ด_ม	_ด_ม	_ร_ด_ม	_ร_
_ร_ด	_ล_ช	_ด_ร_ร	_ล_ม	_ด_ร	_ช_ม	ร_ม_ร	_ด_ม
ร_ด_ช	_ม_ด	_ม_ร	_ร_ด	_ม_ช	___ช	_ด_ม	ร_ด_ช
_ด_ร	_ม_ม	_ม_ร_ด_ร	___ด_ด	_ด_			

4.5.5 เพลงแข่งชู้ โดยบทเพลงนี้ผู้เป่าแคนจะเป่าในช่วงเวลารับประทานอาหารเที่ยง เป็นเพลงที่มีความหมายสื่อให้ดวงวิญญาณมารับประทานอาหารเที่ยง ระหว่างนี้จะมีการยิงปืนขึ้นฟ้า 3 นัด ผู้ร่วมงาน หรือชาวบ้านที่มาช่วยงาน ให้มารับทานอาหารเที่ยง

เนื้อร้อง_คอ ลอ เลาะ ลอ อี โยะๆ เล่ง ตู้ ตัวะ โละ (ท่อนขึ้นต้นเพลง)

คู่ จื่อ ก่อ ลู ปี่ ย้ง นู๋ อือ อัง จื่อ ก่อ ลู ตัว เดอ อี ตั้ง ใจ ก่อ ชง คัวะ ช่อ คัว กุ ยัว น่อ ลู
 เล่ง ตู ตัว น่อ ตัง ลู ยง ชัวะ ห่าว ตาง ลู เฉา เซ เล่ง ตู ตัว น่อ อือ อัง ห่าว จื่อ ตาว เล่ง ตู ตัว ยัวะ ญู
 ดง มั่ง ลี พัวะ ชือ บัว ปือ เล่ง ตู ตัว เล่ง ตู เล่ง ก็ เล่ง ตี เต ก่อ เล่า ตัว เซง เดอ เล่า อี ก่อ นัง ตัว
 เคาะ เจ้า เดอ ก่อ บลู ก่อ บลัวะ จัว เล่ง ตู ตัว เต เล่ง ตู ตัว ใจ เตอ มั่ง ยง ชัวะ

เนื้อร้องภาษาม้ง_Qhob lo los los l lob lob leej tub tuag lob

Duj cw ko luj pib yas nuj w oo cw koj lub nruas ntawv ib tav caij qos ntug
 qhuav tshooj qhuav kum Yuav noj tshais leej nyuv leej tub tuag noj tag lub zoo tshuaj
 haus tag ib lug kawv ceg Tub tuag l oo Yuav haus tsis tau leej tub tuag yuav ntug
 ntoob maj li phuv xwm huas Pw kooj loob leej tub tuag te leej tub tuag leej tub leej ki
 leej ki tsuj ib leeg ti Tes qos lauj tuav txheej ntw lauj ib qos na tuav qhob cawv daw Qos
 npluj qos nplob rau leej tub tuag tes leej tub tuag txais tau mus zoo tshuaj

โน้ตเพลงเขมังกู

ม ร ด ร	_ม ช ช	_ด _ม	_ร _ช	___ร	_ร _ด	_ร ม ด	_ม _ร
___ม	_ม _ร	_ด _ร	ม ด _ร	_ม __	_ช _ร	_ด _ร	_ช _ม
ร ช _ร	_ช _ช	_ร _ร	ร ร _ด	_ม _ช	___ร	_ร ม ด	_ร _ม
_ม ร ร	ม ด _ม	_ม ร ด	_ม _ช	___ร	_ม _ม	_ช _ร	_ม _ม
ร ด _ม	_ช _	_ช _ร	_ม _ร	_ด _ช	_ด _ช	_ม _ม	ร ร _ด
_ม _ช	_ด _ม	ร ด _ม	_ด _ม	_ร ด ม	_ร _	_ร _ด	_ด _ช
_ด ร ร	_ด _ม	_ด _ร	_ช _ม	ร ม _ร	_ด _ม	ร ด _ช	_ม _ด
_ม _ร	_ร _ด	_ม _ช	___ช	_ด _ม	ร ด _ช	_ด _ร	_ม _ม
_ม ร ด ร	___ด ด	_ด _					

4.5.6 เพลง เขมังกู โดยบทเพลงนี้ผู้เป่าแคนจะเป่าในช่วงเวลารับประทานอาหารเย็น เป็นเพลงที่มีความหมายสื่อให้ดวงวิญญาณมารับประทานอาหารเย็น ระหว่างนี้จะมีการยิงปืนขึ้นฟ้า 3 นัด ผู้ร่วมงาน หรือชาวบ้านที่มาช่วยงาน ให้มารับทานอาหารเย็น

เนื้อร้อง คอ ลอ เลาะ ลอ อี้ โยะๆ เล่ง ตู๋ ต้วะ โละ (ท่อนขึ้นต้นเพลง)

เจ้า ตู๋ ปี่ ยัว ปี่ ย้ง เต้ เจ้า เต้ ปี่ ยัว ลี ปี่ ย้ง ต้ง ต้ง ใจ ก่อ ชจง คัวะ ช่อ คัว กู๋ ยัว น้อ มอ
 เล่ง ตู๋ ต้ว น้อ ต้ง ลู๋ ยง ฉัวะ ห่าว ตาง ลู๋ เจา เซ เล่ง ตู๋ ต้ว น้อ อ้อ อ้ง ห่าว ลือ ต่าว เล่ง ตู๋ ต้ว ยัวะ ญู
 ดง มั่ง ลี พัวะ ชือ บัว ป้อ เล่ง ตู๋ ต้ว เล่ง ตู๋ เล่ง ก็ เล่ง ดี เต ก่อ เล่า ต้ว เวง เดอ เล่า อี้ ก่อ นัง ต้ว
 เคาะ เจ้า เดอ ก่อ บลู่ ก่อ บลัวะ จัว เล่ง ตู๋ ต้ว เต เล่ง ตู๋ ต้ว ใจ เตอ มั่ง ยง ชัวะ

เนื้อร้องภาษาม้ง_Qhob lo los los | lob lob leej tub tuag lob

Tsaus ntuj pi yau pi yaj teb tsaus teb pis yau lib pis yaj tag tav caij qos ntug
 qhuav tshooj qhuav kum Yuav noj tshais leej nyuv leej tub tuag noj tag lub zoo tshuaj
 haus tag ib lug kawv ceg Tub tuag I oo Yuav haus tsis tau leej tub tuag yuav ntug ntoob
 maj li phuv xwm huas Pw kooj loob leej tub tuag te leej tub tuag leej tub leej ki leej ki
 tsuj ib leeg ti Tes qos lauj tuav txheej ntaw lauj ib qos na tuav qhob cawv daw Qos npluj
 qos nplob rau leej tub tuag tes leej tub tuag txais tau mus zoo tshuaj

โน้ตเพลงแข่งมอ

ม ร ด ร	_ม ช ช	_ด _ม	_ร _ช	___ร	_ร _ด	_ร _ด	_ร _ม
_ช _ร	_ม _ด	_ร ม ด	_ม ร ร	_ช _ร	_ด _ร	_ช _ม	ร ช _ร
_ช _ช	_ร _ร	ร ร _ด	_ม _ช	___ร	_ร ม ด	_ร _ม	_ม ร ร
ม ด _ม	_ม ร ด	_ม _ช	___ร	_ม _ม	_ช _ร	_ม _ม	ร ด _ม
_ช _ _	_ช _ร	_ม _ร	_ด _ช	_ด _ช	_ม _ม	ร ร _ด	_ม _ช
_ด _ม	ร ด _ม	_ด _ม	_ร ด ม	_ร _ _	_ร _ด	_ล _ช	_ด ร ร
_ล _ม	_ด _ร	_ช _ม	ร ม _ร	_ด _ม	ร ด _ช	_ม _ด	_ม _ร
_ร _ด	_ม _ช	___ช	_ด _ม	ร ด _ช	_ด _ร	_ม _ม	_ม ร ด ร
_ _ ด ด	_ด _ _						

4.5.7 เพลงแข่งเลอเต๋อ เป็นบทเพลงที่ใช้ในขั้นตอนการเผ่ากระดาษเงิน กระดาษทอง

ให้กับผู้ตาย ชาวเมืองเชื่อว่าการเผ่ากระดาษเงินกระดาษทองจะช่วยให้ผู้ตายได้มีเงินทองไปใช้ในโลกว่านวิญญาน การเป่าแคนเพลงนี้เป็นการให้ดวงวิญญานของผู้ตายได้รับรู้และมารับสิ่งดังกล่าวข้างต้น บทเพลงแข่งเลอเต๋อนั้น เพลงมีทั้งหมด 3 ท่อน การเป่าแคนมั่งในบทเพลงนี้จะเป่าทั้งหมด 6 รอบ โดยการเป่าจากท่อนหนึ่งไปอีกท่อนหนึ่งจะมีเพลงเชื่อมต่อท้ายเพลงของแต่ละท่อน การเป่า1รอบจะมีลักษณะการเป่าดังนี้

เป่าท่อน1 → เพลงเชื่อม → ท่อนที่2 → เพลงเชื่อม → ท่อนที่3 → เพลงเชื่อม = 1 รอบ

เนื้อร้อง คอ ลอ เลาะ ลอ อี้ โยะๆ เล่ง ตู๋ ตั่วะ โละ (ท่อนขึ้นต้นเพลง)

ท่อน1

กู๋ จัง ก่อ ยอ คร่ง กู๋ โย้ ก่อ ยัว ปื่อ เล่งตือ ตั่ว เล่งตู๋ เล่งกี้ เล่งกี้ เล่งตี เต ก่อ เล่า ตั่ว เซ่ง เต่า เล่า อี้ ก่อ นัง ตั่ว เคาะ เจ้า เดอ ก่อ บลู่ ก่อ บลัวะ อี้ จอ เงาะ ซาย ก่อ ชั่ง เตอ จัว เล่ง ตู๋ ตั่ว เต เล่ง ตู๋ ตั่ว จ้อ ก่อ เย่ง จ้อ ก่อ ย้อ จ้อ ต่อ กัง เล่ง ตู๋ ตั่ว ยัวะ ปี่ ทัง ปี่ เดอว ตั่ว เตอ อี้

ท่อน2

กู๋ จัง ก่อ ยอ คร่ง กู๋ โย้ ก่อ ยัว ปื่อ เล่งตือ ตัว เล่งตุ๋ เล่งกี เล่งกี เล่งตี เต ก่อ เล่า ตัว จื้อ ชั้ง
 เล่า อี้ ก่อ นัง ตัว จื้อ เตอ เตอ ก่อ บลู่ ก่อ บลัวะ จัว เล่ง ตู๋ ตัว เต ชื้อ กัง เตอ เต้า จ้า อี้ ก่อ เตอ จัว
 เล่ง ตี ตัว เต เล่ง ตู๋ ตัว ใจ เต้า ม่ง ยง ชัวะ

ท่อน3

เล่งตุ๋ เล่งกี เล่งกี เล่งตี เตอ ก่อ บลู่ กัง ปลัวะ อี้ จอ เยีย จัว ก่อ ชั้ง เตอ จัว เล่ง ตู๋ ตือ เต
 เล่ง ตู๋ ตัว จ่อ ก่อ เย็ง จ้อ ก่อ ย่อ จ้อ ต่อ กัง เล่ง ตู๋ ตัว เล่งตุ๋ เล่งกี เล่งกี เล่งตีหิ้ว เหยา เหยา
 อี้ หิ้วให้ หิ้ว ไล เล่ง ตู๋ ตัว หิ้ว ต่อ อี้ หิ้ววะ ตอ พง อี้

เนื้อร้องภาษาม้ง Qhob lo los los l lob lob leej tub tuag lob

ท่อน1

Kuv tsa ko yo khooj kuv yuav kom zoo pw leej twg tuaj leej tub leej ki leej ki
 leej tiTes kos lauj tuav cwj ntau lauj ib ko na tuav khob cawv daw qos npluj qos npluav
 lb co nyiaj txiag qos xyab ntauwv rau leej tub tuag tes leej tub tuag coj kom yeej Tso kom
 yog tos kaj leej tub tuag yuav pi thaj tis ntauwv tuag ntawm l

ท่อน2

Kuv tsa ko yo khooj kuv yuav kom zoo pw leej twg tuaj leej tub leej ki leej ki
 leej ti Tes kos lauj tuav tsw tshaj lauj ib ko na tuav cwj ntau ntauwv qos npluj qos npluav
 rau leej tub tuag tshwj kab ntauwv tau tsa ib ko ntauwv rau leej tub tuag tes leej tub tuag
 txais tau mus zoo tshuaj

ท่อน3

leej ki leej ki leej ti daw qos npluj qos npluav lb co nyiaj txiag qos xyab ntauwv
 rau leej tub tuag tes leej tub tuag coj kom yeej Tso kom yog tos kaj leej tub tuag leej tub
 leej ki leej ki leej ti yuav yuam ye tsab zaum ib yuav hais yuav lais leej tub tuag yuav tos
 ib yuav tos plooj ib

ไม้เพลงแข่งเลอเด้อ

ท่อน1

ร ด ร	_ม ช ช	_ด _ม	_ร _ช	___ร	_ร _ด	_ร _ม	ร ร _ช
_ด _ร	_ม _ม	ร ร _ด	_ม _ช	_ด _ม	ร ด _ม	_ด _ม	_ร ม ด
_ร __	_ร _ด	_ล _ช	_ม ร ร	_ล _ม	_ด _ร	_ช _ม	ร ม _ร
_ด _ม	ร ด _ช	___ม	_ม ร ร	_ช. _ด	_ด ร ช	_ม _ด	_ม _ร
_ร _ด	_ม _ร	___ร	_ด _ม	ร ช _ด	_ม _ช	_ร _ม	ร ด _ม
_ร __	_ช _ด	_ม ร ด	_ช _ด	_ร _ม			

ท่อน2

ม ร ด ร	_ม ช ช	_ด _ม	_ร _ช	___ร	_ร _ด	_ร _ม	ร ร _ช
_ด _ร	_ม _ม	ร ร _ด	_ม _ช	___ด	_ม ร ด	_ม _ด	_ม _ร
ม ด _ร	___ร	_ด _ล	_ช _ด	ร ร _ล	_ม _ด	_ร _ช	_ร _ม
_ม ร ร	_ด _ร	_ช __	_ร _ด	_ม ร ด	_ช _ม	_ด _ม	_ร _ร
___ร	_ม ร ร	_ม __	_ร _ม	_ด _ช	_ม _ด	_ม _ช	_ร _ด
_ม _ช	___ร	_ม _ด	_ร _ม				

ท่อน3

ม ร ด ร	_ม ช ช	_ด _ม	_ร _ช	_ด _ม	ร ด _ม	_ด _ม	_ร ม ด
_ร __	_ร _ด	_ม ร ด	_ช __	_ม _ม	ร ร _ช	_ด _ม	ร ช _ม
_ด _ม	_ช _ร	_ด _ม	_ช __	_ล _ด	_ม ร ช	_ด _ร	_ช _ร
_ม ร ด	_ม _ร	_ด _ม	ร ด _ม	_ด _ม	_ร ม ด	_ร __	_ช _ร
_ร _ร	_ม _ร	_ม ร ช	_ร _ด	_ม _ช	___ช	_ช _ม	ร ม _ช
___ร	_ม ร ม						

4.5.8 เพลงแข่งเสาเก้ เพลงเคลื่อนย้ายศพออกจากบ้าน เป็นการชี้แนวทางดวงวิญญาณให้
 ออกจากเป็นเพื่อไปสู่ปรโลก โดยระหว่างนั้นจะมีคนผู้บอกกล่าววิญญาณ เช่นถ้าดวงวิญญาณหิว
 น้ำก็ให้ไปดื่ม น้ำที่แม่น้ำแห่งนั้น ให้เอาเงินที่ไปซื้อของที่อยากกินที่อยากได้ ซึ่งเพลงนี้จะเป็นเพลง

สุดท้ายที่เป่าในบ้านของผู้ตาย จากนั้นจะเป็นกระบวนการขั้นตอนพิธีกรรมนอกบ้านเช่นสุสาน
ประจำหมู่บ้าน หรือที่หลุมฝังศพ

เนื้อร้อง คอ ลอ เลาะ ลอ อี้ โยะๆ เล่ง ตู๊ ตัวะ โละ (ท่อนขึ้นต้นเพลง)

ตั้ง หนวะ เก้า งบ ไก่ เก่อ จง ยัว๊ จิง ต้อ เจา รี ไก่อรี เจา ยัว๊ จิง เต ตั้ง ใจ ก่อ จง เล่ง ตู๊ ตัว
ก้อ ยัว๊ เก ม้า เต ยัว๊ เต เล่ง ตู๊ ตัว ยัว๊ ตาว เต้า จาง ล่าง อี้ ก้อ เยา ่น่า อี้ ลัว ก้อ ตี เจอ เล่ง ตู๊ ตัว ชิง
ก้อ ยิง จ่า ลิง ม่ง เต้า ชู ลง หล่อ จู หลุ

เนื้อร้องภาษาม้ง Qhob lo los los l lob lob leej tub tuag lob

Tav nuav nkauj hnuv qajj qos nroog yuav ntxee toj nraud li qajj li nroog yuav
ntxee teg Tav caij qos nroog leej tub tuag koj yuav nqis mab nqis suav teb leej tub
tuag yuav Ntaus tau nrag la jib qos yau naj ib luag qos plig ca leej tub tuag seev qos
yeev txhaj le Moog tau sab lug los tsuj lum

โน้ตเพลงเขม่งเสอเก้

ม ร ด ร	_ม ชช	_ด _ม	_ร _ช	___ร	___ช	_____	_ช _ช
_____	_ร _ร	___ม	_ด _ร	_ช _ร	_ม _ช	___ช	_ร _ช
_ร _ม	_ด _ด	_ม _ช	_ม _ร	_ช _ร	ด ร ม ช	_ด _ม	_ร _ด
_ช __	___ร	_ร _ร	_ช _ม	_ช _ด	_ม _ช	_ช _ร	_ม _ร
_ด _ร	_ม _ด	_ม _ช	_ร _ม	_ร _ด	_ร _ม	_ช _ด	_ม _ร
_ด _ด	_ร ม ด	_ม _ร	_ม _ร	มรดร ___	ดด _ด	_ม _ร	มรดร ___
ดด _ม	_ร _ร	ดด _ม					